

Stvaranje japanske imperijalne države

Tokugawa šogunat, osnovan 1603. godine, izolacionističkom je politikom uspio u dva i pol stoljeća vladavine u potpunosti etnički i vjerski homogenizirati Japan, ali zadržao je feudalni ustroj i decentralizaciju, pri čemu su tozama daimyoi i niži samuraji predstavljali najveći problem. Vladavina šogunata došla je u krizu 1853. godine kada Amerikanci, ali i ostale zemlje, prisiljavaju Japan na otvaranje i stvaraju u Japancima osjećaj straha i paranoje. Okupljeni oko cara, tozama daimyoi i niži samuraji izveli su Meiji restauraciju i povelu Boshinski rat 1868. godine te svrgnuli šogunat. Uslijedila je pomno osmišljena kampanja stvaranja nove japanske nacije, koja će počivati na modernim idejama i zapadnjačkoj kulturi, pri čemu će se zadržati japanski korijeni. Ubrzana industrijalizacija, modernizacija države i društva te sveopća odgojno-obrazovna kampanja japanskog stanovništva bili su nametnuti odozgo, sve u svrhu beskompromisnog služenja caru i odupiranje „barbarskim“ državama.

1. Uvod

Pripadnici japanskog naroda danas slove za izrazito disciplinirane, pedantne, marljive i inovativne, ali i kao ljude koji se ne srame uvesti različite tehnološke i kulturne elemente od ostalih naroda. Njihova početna povijesna izoliranost rezultirala je vrlo visokom etničkom homogenizacijom u kojoj Japanci čine 98% od približno 130 milijuna stanovnika. Japanci su narod koji se neprestano kreće prema budućnosti, ali koji njeguje svoju turbulentnu prošlost. Nakon poraza u Drugom svjetskom ratu, japanski se narod preokrenuo u potpuno drugome smjeru demokracije, pluralizma i globalizma, ali postavlja se pitanje kako je nastala i izgledala nacija koja je izazvala brigu i zaprepaštenost svijeta u prvoj polovici 20. stoljeća. Zbog toga, svrha je ovoga rada pronaći i objasniti čimbenike nastanka japanske „imperijalne“ nacije, ispunjene paranojom, nacionalizmom i šovinizmom, tijekom razdoblja Tokugawa šogunata (1603.-1868) i cara Meijia (1868.-1912). U prvom poglavlju bit će prikazan kratki povijesni kontekst Tokugawa šogunata gdje će biti objašnjeno koji su se nacionalni elementi počeli formirati u strogom feudalnom društvu. Navedeno se prije svega odnosi na posljedice Bitke kod Sekigahare 1600. u kojoj se Japan podijelio na pobjednike i gubitnike, a nezadovoljstvo ovih drugih pokrenut će događaje koji su komparativni onima u Njemačkoj i Italiji u tijekom 1850-ih i 1860-ih. U drugome poglavlju objasniti će se feudalno društvo šogunata, a uvidjet

će se kako se pojedini staleži, koji pokreću nacionalne preporode, znatno razlikuju u Europi i Japanu. U trećem poglavlju govorit će se o fatalnom nacionalnom elementu svih potlačenih i koloniziranih naroda, a to su Europljani i Amerikanci. Četvrto poglavlje prikazat će važnost Meiji restauracije i povratak cara, koji je nesumnjivo nacionalni element, kao „jedinog“ vladara Japana. Bit će postavljeno pitanje o tomu koliko je car doista imao ulogu u ujedinjenju Japana te na koncu njegovoj strelovitoj modernizaciji i industrijalizaciji. U posljednjem poglavlju prikazat će se tko je sve i kako rukovodio u stvaranju i oblikovanju japanske nacije jer ipak, mnogi su se elementi pažljivo osmišljavali u uredima carskoga dvora.

2. Nacionalni elementi tijekom Tokugawa šogunata

Tokugawa šogunat službeno je nastao 1603. godine kada Tokugawa Ieyasu, uz Odu Nobunagu i posljednjeg ujedinitelja Toyotomija Hideyoshija, dobiva titulu šoguna, ali same uvjete ostvario je svojom pobjedom kod Sekigahare tri godine ranije. Njegovom pobjedom završeno je razdoblje Sengoku (1467.-1600.) koje je obilježeno spontanom stvaranjima feudalnih državica koje su bile vođene od strane *daimyoo*, veleposjedničkih zapovjednika (Turnbull, 2002:87). Postupnim procesom razdvajanja veleposjednici su od Japana učinili decentraliziranu i labavu kvazidržavu, a na popisu neutjecajnih i nebitnih pojedinaca, gdje se nalazio i car, dodan je i šogun. Usporedno gledano, Japan se pretvorio u azijsku inačicu Svetog Rimskog Carstva tijekom 16. stoljeća gdje *de iure* postoji država, ali *de facto* ne postoji (Jansen, 2000:66).

Tokugawa Ieyasu nije htio prepustiti Japan novim procesima razdvajanja i spontanom nastancima novih državica, koji su karakteristični za prijašnju „vladavinu pod šatorom“, tj. *bakufu*. Zbog toga Ieyasu odlučio se na oživljavanje tipičnog feudalnog šogunata, ali uz brojne modifikacije. Kako bi spriječio Sengoku scenarij, Ieyasu je uveo novi način vladavine *bakuhan*, tj. vladavina pomoću provincija (Deal, 2006:13).

Iskoristivši Bitku kod Sekigahare kao izgovor, nagradio je one koji su bili uz njega, a kaznio one koji su bili protiv njega. Pobjednički *daimyoi* dobili su naziv *fudai daimyo*, a bili su nagrađeni strateški i ekonomski ključnim provincijama diljem Japana, a također su sudjelovali u

političkoj administraciji te ih je bilo 115 u Japanu. S druge strane, gubitnički *daimyoi* dobili su naziv *tozama daimyo*, a bili su „nagrađeni“ tako što su bili porazbacani u perifernim provincijama kako se ne bi mogli ujediniti protiv šoguna, a bilo ih je 105 u državi (Pasarić, 2010:161). Posljednja su kategorija veleposjednika *shinpan daimyo*. Klan Tokugawa se pomoću ženidbenih dogovora toliko brojčano proširio da su stvoreni posebni ogranci te obitelji, a bilo ih je sveukupno dvadesetak (Jansen, 2000:134).

Od svih navedenih političkih „institucija“ *tozama* feudanci i šoguni pokretači su nacionalnih elemenata u Japanu. Šogun Ieyasu vladao je tako da je davao opće naredbe, a na njegovim je podanicima bio zadatak da ga konkretiziraju i usavrše. *Daimyoi* su zadržali svoje vlastite vojske, tijela uprave, porezni sustav, sustav vlasti, branjiva sjedišta i utvrđene granice svojih područja, tj. imali su visoku autonomiju (Totman, 2003:230). U praksi je Tokugawa šogunat bio, od njegova osnutka 1603. godine do njegova pada 1868. godine, između centraliziranosti i decentraliziranosti. Za potrebe ovog rada naglasak će biti stavljen na one stvari koje je Tokugawa šogunat htio centralizirati. Za izgradnju jedne nacije religija je svakako neizostavna jer ipak je kršćanstvo, neovisno o kojoj grani, odigralo veliku ulogu u podizanju nacionalne svijesti pojedinih naroda u Europi (Smith, 2003:20).

U slučaju je Japana kršćanstvo, koje se pojavilo 1540-ih na otoku Kyushu, bilo od velike opasnosti za Tokugawa šogunat. „Najopasniji“ kršćani bili su katolici, tj. Portugalci i Španjolci. Tijekom vladavine drugog šoguna Hidetade izvršen je najveći progon kršćana kada je 1622. godine ubijeno 55 kršćana u Nagasakiju, a 1629. uveo je koncepciju *fumi* gdje su kršćani morali nogom stati na raspelo ili sliku sveca kako bi ih mogli otkriti (Pasarić, 2010:172). Do sredine 17. stoljeća kršćanstvo je bilo potpuno eliminirano. Navedeno je relevantno jer su u Japanu su glavne religije šintoizam (mnogoboštvo) i budizam, koje su sinkretizirane u jednu religiju. To je omogućilo šogunima nesmetanu homogenizaciju japanskog stanovništva i stvaranja „narodne“ kulture, tradicije i norme svakodnevnog ponašanja i komuniciranja koji su specifični samo za japanski narod (Deal, 2006:188).

Sljedeći je nacionalni element, potaknut od šoguna, izolacionizam. Povodi izolacionizma mogu se uvidjeti u ksenofobiji i paranoji koja je vladala ne samo u vladajućim strukturama, već i u stanovništvu. Nakon toliko godina ratovanja, nemira i straha od vanjske invazije, javila se potreba za zatvaranjem. Tako je šogun Iemitsu protjerao sve strance do 1636. godine, osim Nizozemaca koje nisu smatrali kršćanima te su im dopustili da se smjeste na

umjetni otočić Deshima kod Nagasakija (Pasarić, 2010:175). Tako je decentralizirani Japan, pod stabilnom hegemonijom obitelji Tokugawa, vladao dva i pol stoljeća. Sveukupno je vladalo petnaest šoguna, a velika se pažnja posvećivala proširivanju obradivih površina, gradnji cesta (južni put Tokaido i sjeverni Nakasendo), oživljavanju kulture i umjetnosti. Negativne pojave svakako su stagnacija ekonomije zbog izolacionizma, društvena nepokretljivost zbog zakonski utvrđenih feudalnih odnosa i nezadovoljstvo *tozama daimyoo* i nižih samuraja, koji se nisu smjeli baviti nijednim drugim egzistencijalnim poslom (Beasley, 1972:42).

3. Društveni poredak *bakuhana*

Društvena struktura strogo je hijerarhijski ustrojena prema konfucijanskim idejama, a sama struktura sastojala se od ratnika (samuraji i *daimyoi*), seljaka, obrtnika i trgovaca. Posljednje dvije grupe vremenom su formirane jednu, građanstvo. Za razliku od Europe seljaci su u Japanu imali daleko bolji položaj jer su smatrani društvenim resursom koji proizvodi hranu za cijeli narod, a činili su 80% stanovništva (Deal, 2006:113). Obrtnici su bili treći stalež koji je također smatran društvenim resursom jer proizvode prijeko potrebnu infrastrukturu i svakodnevne materijalne proizvode. Na dnu se nalaze trgovci, a na njih se gledalo vrlo negativno jer ih se smatralo pohlepnicima i sebičnicima. U Europi upravo je građanska, buržoaska klasa igrala odlučnu ulogu u izgradnji nacije i država gdje su najbolji primjeri Američka i Francuska revolucija (Lerotić, 1984:88). U Japanu građanstvo, prije svega zbog različitog načina razmišljanja i povijesnog razvitka japanskih otočja, nije igralo nikakvu ulogu u gradnji nacije. Isto tako, ni seljaštvo nije bilo nositelj nacionalnog pokreta jer prosječan seljak je bio zadovoljan ako je imao hrane na stolu, a jedino ako je bio krajnje gladan podizao bi pobunu. Zbog toga nam preostaje jedini društveni stalež koji je imao želje, motive, mogućnosti i koristi od nacionalne obnove, a to su ratnici, prije svega *tozama* ratnici (Swale, 2009:33). O njihovoj ulozi govorit će se detaljnije u sljedećim poglavljima.

4. „Otvorite svoju zemlju svijetu ili vas napadamo“

Iemitsuov zakon *sakoku* o izoliranju Japana uspio je preživjeti sve do 1853. godine. Kroz cijeli taj period jedini kontakt s Europljanima ostvarivao se preko sitnog otočića nedaleko od Nagasakija, a europsko znanje i kultura nazivalo se *rangaku*. Japanci su tijekom prve polovice 19. stoljeća pucali na svaki britanski, francuski i američki brod koji se usudio približiti japanskoj obali. Tu praksu okončao je komodor Matthew Perry koji je 8. srpnja 1853. godine

uplovio u Tokijski zaljev i započeo posljednje razdoblje Tokugawa šogunata, Bakumatsu razdoblje (Pasarić, 2010:200).

Amerikanci su jednostavno „savjetovali“ Japancima da razmisle o ponudi o otvaranju svojih luka jer se sljedeće godine oni vraćaju sa znatno više brodova, što se i dogodilo. Poniženi šogun Iesada, koji je po prvi puta u povijesti šogunata zatražio mišljenje *daimyoo*, morao je potpisao Sporazum u Kanagawi 1854. godine, koji je dao brojne ekonomske ustupke Amerikancima. Uskoro su tijekom kasnih 1850-ih i ranih 1860-ih dolazili britanski, francuski i ruski predstavnici kako bi potpisali sporazume sa šogunatom (Jansen, 2008:272).

Niži samuraji i tozama feudanci bili su ogorčeni ponašanjem šogunatske vlade te su zahtijevali istjerivanje „barbara“. Takvi politički aktivisti dobili su naziv *ishin shishi*, a njihove terorističke akcije izazvale su Veliku Britaniju da 1864. napadne provinciju Choshu. Nezadovoljna je grupa uskoro shvatila kako je borba protiv Zapada trenutno uzaludna, a da je Japan pod velikom opasnošću ako ostane rascjepkan i podijeljen (Totman, 2003:303).

Prema njihovomu mišljenju, japanski se narod morao ujediniti u jednu političku cjelinu (naciju) predvođeni jednim „vječnim“ vladarom (carem), ali steći što više „barbarskog“ znanja i tehnologije kako bi se Japan mogao uspješno oduprijeti. Time možemo vidjeti kako klasični koncept stvaranja nacija na temelju kolonijalizma 19. stoljeća i postkolonijalizma 20. stoljeća nije u potpunosti primjenjiv (Smith, 2003:109). Za razliku od Kine, koja je pala pod kolonijalni utjecaj zapadnih sila (Opijumski ratovi s Velikom Britanijom), Japan je iskazivao veliku netrpeljivost i paranju prema Zapadnjacima, ali tozame su znali da se superiornom protivniku mogu suprotstaviti jedino ako i oni sami dostignu zapadnjačku razinu tehnološkog i kulturnog razvitka.

5. Tenno Heika Banzai¹: povratak cara

Navedeni usklik, kojega su se američki marinci užasavali tijekom Drugog svjetskog rata, masovno se počeo koristiti tijekom 1860-ih godina kao odgovor na nesposobnost šogunata da riješi trenutnu podjarmljenu situaciju u kojoj se Japan našao. Na temelju toga, a nezadovoljne tozama provincije Satsuma, Choshu, Saga i Tosa, uz niže nezadovoljne samuraje *ronine*, okupile su se oko cara Komeia koji se počeo smatrati simbolom nacionalnog

jedinstva (Pasarić, 2010:209). Veliko je povijesno pitanje koliko je ulogu car Komei imao u formiranju carskih snaga. Sasvim je jasno kako su nezadovoljne snage samo htjele iskoristiti cara ponovno kao simbol, a ne doista kao osobu koja može pridonijeti boljitku nacije. Unatoč tomu, carska kampanja odjeknula je Japanom sve do Tokija, gdje se nalazio šogun Yoshinobu, koji je počeo vladati 1867. godine. Iste godine umro je car Komei, a na vlast došao petnaestogodišnji car Meiji, koji je postao idealno političko oružje njegovih lojalista (Swale, 2009:57).

Ono što je izazvalo cjelokupnu organizaciju carskih lojalista šogunov je napad na provinciju Choshu 1866. godine, a bitka je završena pobjedom carskih trupa, naoružanih modernijim oružjem. Šogun Yoshinobu pokušao je 1867. godine pregovarati sa suprotstavljenim stranama. Tozama provincije, koje su se udružile s carskim dvorom u Kyotu, nisu imale namjere pregovarati sa šogunom te su pokrenuli Boshinski rat (Pasarić, 2010:213). Početkom 1868. godine carske su trupe predvođene legendarnim Saigom Takamoriem pobijedile u Bitki kod Fushime i u opsadi Osake, zbog čega je šogun morao pobjeći u Edo, a car je 3.1.1868. proglasio restauraciju carske moći. Unatoč tomu što je sam šogun Yoshinobu abdicirao s vlasti, preostale šogunatske snage predvođene pokrajinom Aizu pružale su otpor carskim snagama tijekom 1869. godine, ali nakon poraza i povlačenja na otok Hokkaido, gdje su organizirali Republiku Ezo, bili su u potpunosti poraženi (Beasley, 1972:298).

Navedeni slijed događaja tijekom Meiji restauracije često u literaturi nosi naziv građanska revolucija, tj. radikalna promjena društva inicirana od građanskog staleža. To vrijedi za Europu i SAD, ali za Japan ne može vrijediti. Prvo, pojam revolucija ne može biti prihvaćen jer revolucija, u smislu industrijalizacije i modernizacije društva, dolazi nakon učvršćivanja carske vlasti. Dakle, Meiji restauracija može se deklarirati samo kao državni udar (Bohen, 2014:162). Također, pod restauracijom se misli na povratak „antičkog“ i „prastarog“ modela vladanja za koji Japan nije čuo skoro tisuću godina. Čak i prije uspostave šogunata 1185. godine, carem su stoljećima manipulirali različite plemićke obitelji. Drugo, građanstvo nije iniciralo društvene i političke promjene kao u Francuskoj 1789. godine, već političkim položajem nezadovoljna vojna elita (Bohen, 2014:163).

Razlozi poraza šogunatskih snaga možemo pronaći u neorganiziranosti i nedostatku vizije lojalnih *daimyoo*, a sam šogun, kao i car, predstavljao je simbol. Isto tako, šogunatske snage nisu mogle ili nisu imali u planu iskoristiti šoguna kao simbol ujedinjenja nacije, a to bi svakako bilo

1 U prijevodu „Dugo nam živio car“.

vrlo teško za napraviti. Kakvu god car igrao ulogu, on je bio božanstvo i vladar svih Japanaca, neovisno o pripadnosti nekom klanu i daimyou (Jansen, 2000:331). S druge strane, šogun je bio vladar samo onih koji su bili uz Tokugawu Ieyasua kod Sekigahare 1600. godine. Uspješnom manipulacijom i mobilizacijom političkih provokatora, carske snage uspjele su aktivirati sve preostale staleže da sudjeluju u izgradnji nove nacije koju će predvoditi car Meiji. Seljaci više nisu htjeli biti novačeni i boriti se za pojedine *daimyoe* zbog njihovih sebičnih interesa već se boriti rame uz rame sa samurajima kao njima jednakima (Pasarić, 2010:208). Građanstvo (trgovci i obrtnici) je svojim kapitalom financiralo carske trupe kako bi izrazilo negodovanje izolacionističkom ekonomskom politikom i nepravednim ustupcima Zapadu. Isto tako, vidjevši kako američki, britanski i francuski trgovci posluju s njima na njima poznat i sličan način, kapitalistički, bilo im je u interesu podupirati onu stranu koja će okončati feudalne odnose (Hobsbawm, 1996:148).

Kako je posljednji otpor svladan, carski dvor mogao je neometano provesti ujedinjenje, centralizaciju i modernizaciju države, ali i izgradnju nove nacije, koja će počivati na političko-ekonomskim idejama 19. stoljeća uz zadržavanje konzervativizma i mistificiranog načina samurajskog načina života, *bushido*².

6. Formula za uspješnu naciju

Zbog razvijene poslušnosti među običnim japanskim stanovništvom, novi politički vrh predvođen carem nije mogao naići na otpor koji se inače javlja u situacijama kada dolazi do transformacije u društvu i državi koja je nametnuta odozgo. „Revolucionarne“ ideje nisu se mogle provesti među stanovništvom ako se sam politički vrh ne iskaže svojim primjerom. Kako bi se okončale posljednje karakteristike feudalizma daimyo provincije, Choshu je prvi predao svoju zemlju caru, a uskoro su svi *daimyoi* slijedili njegov primjer (Pasarić, 2010:217).

Sva zemlja u Japanu treba pripadati caru jer može postojati samo jedna vlast kako bi svi carevi podanici bili ravnopravni. Mnogi *daimyoi* su bili umirovljeni, a neki su ostali upravitelji novih prefektura, uvedenih 1871. godine. Banalna je, ali za stanovništvo bitna promjena uvođenje prezimena za sve Japance. Ubrzo je 1876. godine uslijedila dugoočekivana reforma, a to je bilo proglašenje svih klasa ravnopravnim. Najvažnija tekovina Francuske revolucije radosno je prihvaćena od seljaštva i građanstva, ali ne i samuraja (Bohen, 2014:163). Samurajima je bilo

zabranjeno nositi oružje i punđe, simbol samuraja, a mnogi su morali pronaći posao u građanskim, poljoprivrednim ili vojnim zanimanjima, kako bi mogli preživjeti. Iako su se brojni samuraji, zbog vjernosti caru, odrekli svojeg statusa i prihvatili državničke poslove mnogi su smatrali kako država ide u pogrešnom smjeru, a među njima je bio spomenuti Saigo Takamori. U povijesti i filmografiji ova pobuna samuraja 1877. godine, zvana još i kao Satsuma pobuna, pretjerano je romantizirana. Obje strane koristile su vatreno oružje, a zbog boljeg i modernijeg naoružanja, ali i zbog uvježbane vojske pučana, samuraji su bili poraženi (Swale, 2009:84).

Nakon gušenja pobune, vlada se mogla posvetiti sređivanju stanja u državi, a za uspješnu naciju bila je potrebna jaka vojska, koja je potpomognuta snažnom ekonomijom i dobro obrazovanim stanovništvom. Između 1871. i 1873. godine Japan je poslao Iwakura ekspediciju s ciljem prikupljanja novih znanja i materijala za izgradnju moderne države. Od svih nezapadnjačkih država (SAD i Europa), Japan je jedini smatrao kako je nužno steći tekovine zapadne civilizacije zbog odupiranja „barbarskom“ imperijalizmu jer je ipak vesternizacija ključ uspjeha (Hobsbawm, 1996:149).

Što se tiče same ekonomije, treba ukratko reći kako je Japan u 20 godina, sve do 1890. godine, nadmašio brzinom industrijalizacije sve zemlje Zapada koje su se počele industrijalizirati (Austro-Ugarska, Njemačka, Italija...). Japan je imao probleme prilikom vesternizacije jer nije mogao naići na jedan sustav politike i ekonomije kakav je trebao. Tako je uspio od Britanaca preuzeti sustav željeznica i mornarice, od Francuza pravosudni sustav, od Prusa vojni militarizam i ustav, a od Amerikanaca obrazovanje i medije (Hobsbawm, 1996:153).

Japanski ustav donešen je 11. 2. 1889. godine, a prethodila mu je ekspedicija Itoa Hirobumija koji je tragaio za najprikladnijim ustavom u svijetu, a najviše im je odgovarao onaj njemački, tj. pruski (Kazuhiro, 2007:132). Ustavom je ustrojen parlament od Gornjeg i Donjeg doma, a pravo glasa temeljilo se na imovinskom cenzusu kao u većini Europe. Ipak, na kraju treba reći kako je najvažniji nacionalni element nakon restauracije, koji je nametnut odozgo, odgoj i obrazovanje mladih, ali i starijih Japanaca. Cijela filozofija osnovnoškolskog, srednjoškolskog, visokoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja temeljila se na načelima konfucijanizma i *bushida*, ironično jer nekoliko godina prije vlada se borila protiv pobornika *bushida* (Swale, 2009:142).

Ukratko, smisao je života svakoga Japanca i japanske nacije beskompromisno služenju caru i spremnost na smrt u

² U doslovnom prijevodu „put ratnika“.

ime cara. Izrazita indoktrinacija djece i traženje isključivo izvrsnosti u školama, temelji su japanske imperijalne pedagogije. Dobro obrazovanim društvom Japan će moći zauzeti svoje mjesto u svijetu, a svoje je mjesto Japan itekako počeo tražiti, prije svega zahvaljujući svojoj ambiciji i sveopćeg poleta japanske nacije. Carev pragmatični dvor, koji se tijekom 1880-ih i 1890-ih počeo sačinjavati od krupnih oligarha i vojnih zapovjednika, iskorištavao je sve potencijale japanskog naroda (marljivost, upornost, poslušnost, disciplina...) o kojima prijašnji šogunat jednostavno nije bio svjestan (Jansen, 2000:412). Nacionalizam, šovinizam, militarizam, ubrzana industrijalizacija i paranoja od osvojenja konačni su produkti Meijeve ere.

7. Zaključak

Japan je uspješno izgradio svoju naciju i državu tijekom druge polovice 19. stoljeća kada je isti proces završila i Njemačka, zemlja koju je Japan najviše imitirao. Potencijali koje su obje države imale vrlo su slični, unatoč tomu što se nalaze na suprotnim dijelovima svijeta. Tokugawa je šogunat zbog politike izolacionizma stvorio etničku, jezičnu i vjersku homogenost, ali zadržavanjem feudalnih odnosa i decentralizacijom zemlje izazvao je negodovanje i rascjepkavanje nezadovoljnih feudalaca, a zbog nemogućnosti socijalne pokretljivosti niži samuraji morali su se boriti za svoju egzistenciju. Dolazak američkih brodova zauvijek je promijenio Japan jer strah od pokoravanja postao nacionalnim elementom, a isto tako je otvorio put carskim snagama, koje su iskoristile nesposobnost i nedostatak vizije šogunatskih snaga. Novo političko vodstvo, na čelu s „božanstvenim“ carem, izvršilo je izgradnju nove moderne nacije, koja se temeljila na zapadnjačkim civilizacijskim tekovinama, ali su zadržali i svoje tradicijske vrijednosti u sklopu *bushida*, koje će prerasti u opasne ambiciozne pretenzije u Aziji. Preventivna paranoja, u smislu: „Porazimo neprijatelja dok neprijatelj nije porazio nas.“, proširila se Japanom kao požar, naročito u političkim krugovima. Upravo će politički vrh pažljivo osmišljenom odgojno-obrazovnom kampanjom modelirati naciju kako bi svi Japanci služili i umirali za cara, tj. za same političke krugove. Bez sumnje je točno da su Amerikanci, koji su svakako posredno i neposredno stvorili imperijalnu japansku naciju, posijali sjeme koje će na koncu izrasti i napasti ih.

Summary The Establishment of Japanese Imperial Nation

Tokugawa Shogunate, established in 1603, had succeeded, with isolationism, to completely homogenize Japan in religious and ethnical matter but it kept feudal organization and decentralization. Shogunate's rule had fallen into turmoil when Americans came in 1853 and forced Japan to open its borders, a move which created paranoia and fear in Japanese. Rallied around Emperor, tozama daimyos and low samurai had done Meiji Restoration and began Boshin war in 1868, when they abolished the Shogunate. Soon it was followed a well-organized campaign to establish a new Japanese nation, which will be founded on modern ideas and Western culture, but with keeping their traditional roots. Accelerated industrialization, modernization of state and society and general education campaign of Japanese people were orchestrated from above, only to serve the Emperor without questioning and to resist „barbarian“ countries.

Literatura

1. Beasley, William Gerald, 1972. *The Meiji Restoration*. Stanford University Press, Stanford.
2. Cohen, Mark, 2014. *The political process of the revolutionary samurai: a comparative reconsideration of Japan's Meiji Restoration*, Theor Soc, vol. 43., New York, str: 139.-168.
3. Deal, William, 2006. *Handbook to Life in Medieval and Early Modern Japan*, Facts on File, New York.
4. Hobsbawm, Eric, 1996. *The age of capital: 1848-1875*, Vintage Books, New York.
5. Jansen, Marius, 2000. *The making of modern Japan*, First Harvard University Press, Cambridge.
6. Jansen, Marius, 2008. *The Cambridge history of Japan*, Cambridge University Press, Cambridge.
7. Kazuhiro, Takii, 2007. *The Meiji Constitution*, International House of Japan, Tokyo.
8. Lerotić, Zvonko, 1984. *Nacija: Teorijska istraživanja društvenog temelja i izgradnje nacija*, Globus, Zagreb.
9. Pasarić, Božidar, 2010. *Kratka povijest Japana*, Naklada Jesenski i Turk. Zagreb.
10. Smith, Anthony, 2003. *Nacionalizam i modernizam: Kritički pregled suvremenih teorija nacija i nacionalizma*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
11. Swale, Allistair, 2009. *The Meiji Restoration Monarchism, Mass Communication and Conservative Revolution*, Palgrave Macmillan, Basingstoke.
12. Totman, Conrad, 2003. *Povijest Japana*, Barbat, Zagreb.
13. Turnbull, Stephen, 2002. *War in Japan 1467-1615*, Osprey Publishing, Oxford.